

Livia Urban Swart Haalands tale til køkkenhaven

Taler

Livia Urban Swart Haaland
Gartner, iværksætter og
medstifter af Øens Have og
tagfarmen ØsterGro

Dato

10. september 2023

Sted

Øens Have, Refshaleøen

Omstændigheder

Danske Taler og Øens Have satte søndag d. 10 september ord og smag på køkkenhaven. Omgivet af de frodige bede i Øens Have på Refshaleøen holdt grønne iværksættere, økologiske aktivister og plantekasseentusiaster taler til køkkenhaven, mens der blev smagt på sæsonens lokalgroede grøntsager. Oder til køkkenhaven gav ordet til dem, der arbejder med, løser kriser med eller finder ro i urbanbotanikken.

Kære køkkenhave. Du giver mig mulighed for at mæske mig i planterigets rødder, stængler, blade, blomster, frugt og frø. Og virkelig sætte pris på hver en bid. Opleve hvor meget mere planter har at byde på, end det, vi normalt præsenteres for i supermarkedet. Og hvor indbydende godt de smager og nærer, når de er friskhøstede.

Du hiver mig ud under åben himmel i al slags vejr. Giver mig en undskyldning for at få det bedste ud af selv den mest grå regnvejrsdag, indtil tærne er helt runkne i gummistøvlerne.

Du giver mig fregner og bringer min mors samling af storskyggede hatte i spil, når solen banker ned fra en skyfri himmel.

Først om vinteren bliver mine hænder helt rene.

Du lader mig leve og ånde med årstiden og dens skiften. Giver mig en rytme igennem året.

Gør min opfattelse af tid og liv cirkulær i stedet for lineær. Giver mig så brændende lyst til at gå i vinterdvale, når mørket kommer. Og springe ud i fuld vigør, lige så snart forårssolen danser.

Her hos dig er maskinens arbejde erstattet af håndens. Traktorens hestekræfter erstattet af mine kræfter. Jeg får lov at være til stede i hele min krop og ikke kun i mit hoved. I hele kroppen og den forlængelse af kroppen som haveredskaberne udgør.

Jordbearbejdet er helt naturligt mere nænsomt, når fossile brændstoffer erstattes af det, som jeg fik at spise til morgenmad. Her bearbejdes jorden kun i det øverste lag. Jordlagene vendes ikke på hovedet, ligesom jord under plov, og dermed forstyrres livet dernede under jordoverfladen i langt mindre grad.

Hos dig er der plads til alle – dem, der bor under jordens overflade, flyver rundt i luften, og bevæger sig på færre og flere end to ben. Du er også til for dem, og bliver til i samarbejde med dem. Diversiteten skaber balance. Og så længe ingen invaderer, er der rigeligt til alle. Og det føles så godt at dele din overflod.

I dine faste bede bygges der ovenpå med organisk materiale. Mikrolivet omsætter det organiske materiale og gør næringsstofferne heri tilgængelige for planterne. Til gengæld deler planterne noget af al den energi, de skaber ved fotosyntesen med mikrolivet. Ligesom de deler nektar med bestøverne til gengæld for at få bestøvet deres frøanlæg.

Du lader mig opdage de samarbejder. Også dem man ikke kan se med det blotte øje, men tydeligt kan se effekterne af. En bugnende køkkenhave. En frugtbar, modstandsdygtig jord, som bedre holder på vand og næring, og også klarer, når tørken rammer, og når regnen falder intenst.

Du lærer mig at observere, og turde slippe kontrollen. For jeg kan alligevel ikke kontrollere det hele. Og naturen er klogere end mig.

Du åbner mine øjne for en mening langt større end blot mad på min tallerken. Et fællesskab langt større end det, vi deler med hinanden som mennesker.

Du gør, at jeg ikke længere gider lege Jorden er giftig. Jorden bør være levende. Bliver levende det øjeblik, vi giver livet plads og lov til at leve. Jeg drømmer om en omstilling af vores madproduktion, hvor vi ikke frarøver andre levende væsner den rolle, de spiller i økosystemet. Men i langt højere grad forsøger at indgå i pagt med dem. Vi har i stedet forsøgt at gøre os uafhængige af det vigtige, de bidrager med.

Der findes forvoksede køkkenhaver – market gardens – og der bliver der flere og flere af dem herhjemme. Her dyrkes jorden nænsomt med grøntsager, urter, blomster og frugt til direkte lokal afsætning. Her opbygges jorden. Her skabes forbindelse mellem forbruger og jordbruger, mellem by og land. Her er man i fællesskab om den fornemme opgave det er at dyrke mad og forvalte jorden. Det er madproduktion, hvor man ikke sidder alene i en traktor.

Og markedshaverne er effektive, ikke i arbejdstimer, men i mængden af mad vi kan producere. For når planter sættes med afstand defineret af plantens størrelse og ikke af traktoren, kan vi dyrke langt mere mad pr. kvadratmeter. Her kan man som jordbruger leve af et areal mindre end en hektar. Og starte op uden at forgælde sig til op over begge ører.

Her kan man være fælles om at dyrke jorden.

Du kære køkkenhave, giver mig noget at være god til, en begejstring jeg elsker at dele, et håndværk jeg oplever en stor stolthed ved at mestre, og du har ladet mig opdage noget, jeg ikke vil miste, noget der er værd at kæmpe for. I fællesskab.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Hyldesttale, Nomineret til Årets Danske Tale 2023, Ode til køkkenhaven

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/livia-urban-swart-haalands-ode-til-kokkenhaven>